

HARM BALDER

HOOFD-INFECTIEZIEKTEBESTRIJDING
GGD KENNEMERLAND

‘AFGELOPEN JAAR
WAS EEN
ROLLERCOASTER’

Ruim een jaar geleden kwam corona Nederland binnen. Mede door de opkomst van nieuwe mutaties is het virus nog steeds niet onder controle. “We zitten nu midden in een derde golf”, zegt Harm Balder, hoofd-infectieziektebestrijding GGD Kennemerland. “Corona zal altijd bij ons blijven, daar ben ik van overtuigd.”

Voor velen begon de coronacrisis met de lockdown vorig jaar maart, maar de GGD kreeg al eind december 2019 de signalen binnen dat er iets gaande was in China. Vanaf dat moment speelde continu de vraag wanneer het bij ons zou komen.

Harm, hoe kijk je terug op die enerverende periode?

“Het was een bizar jaar. De focus lag op Schiphol, in de verwachting dat het virus met Chinezen mee naar Nederland zou reizen. Iedereen was in stress. Uiteindelijk liep het anders en kwam corona met de terugkerende wintersporters uit Italië en Oostenrijk bij ons binnen. Ik kan me de avond nog goed herinneren dat de eerste coronabesmetting bekend werd in Nederland, in Breda. In één keer ontplofte de boel. We moesten snel schakelen om ervoor te zorgen dat onze mensen aan de slag konden onder enorme druk van buitenaf. We hadden te maken met een nieuw virus waarbij onduidelijk was hoe de besmetting precies verliep. Het beleid wordt bepaald door het RIVM en wij voeren dat uit. Telkens worden er wijzigingen doorgevoerd waarvan we ons personeel op de hoogte houden. Ik zag laatst dat er in één jaar honderd aanpassingen zijn gedaan, en dan vooral in het bron- en contactonderzoek. De schaal waarop we werken wordt steeds groter, er zijn nieuwe inzichten over het virus, de besmettelijkheid en de maatregelen die getroffen zijn. Nu hebben we te maken met de varianten die opkomen. Wijzigingen zijn noodzakelijk. Het werk is zo dynamisch, het gaat constant door.”

Ben je er moe van?

“Als ik terugkijk, vraag ik me af hoe ik dit heb volgehouden. Als me toen gezegd was dat deze organisatie binnen een jaar opgezet zou zijn, had ik dat niet geloofd. Het is een golfbeweging; soms is het zwaar, speelt er veel en probeer je daarop te acteren. Op andere momenten is het rustiger.





‘HET IS NOG STEEDS ONGRIJPBAAR WAAROM DE ÉÉN ZIEK WORDT EN DE ANDER NIET’

Laatst hebben we met collega's foto's bekeken van wat er speelde de afgelopen maanden, ongelooflijk veel. Geen week is hetzelfde geweest. Het is goed om dat samen te bekijken, te bespreken en te luisteren naar de verhalen die loskomen. Zo deelden we de ervaringen van een grote repatriëringklus om Nederlanders terug te krijgen van een cruiseschip. Een heel weekend lang is iedereen daar dag en nacht mee bezig geweest. Normaal werken we vijf dagen in de week van negen tot vijf, nu gaat het zeven dagen per week door, dat is ontzettend zwaar. Als hoofd van de GGD krijg ik elke dag heel veel informatie over me uitgestort vanuit het RIVM, VWS of andere landelijke programma's die lopen. Ik ben een soort trechter die informatie van boven naar beneden probeert uit te spreiden."

Ervaar je de situatie op het moment als minder chaotisch?

"Ik heb nu meer vertrouwen dat het opgebouwde systeem ook echt werkt. Normaal beschik ik over een team van 43 mensen, medewerkers op het gebied van seksuele gezondheid, tuberculose, reizigersadvies en algehele infectieziektebestrijding. Nu bestaat het team uit 305 medewerkers, waarbij de inzet van het Rode Kruis en de opschaling van het vaccineren nog niet eens is meegenomen. Naar verwachting zal het team uiteindelijk uit ongeveer 1.000 medewerkers bestaan. Er is een heel netwerk opgebouwd via speciale uitzendbureaus. We werken onder

anderen met studenten geneeskunde die voorafgaande aan hun stage bij ons werken. Die verjonging binnen onze organisatie geeft veel energie."

Waar staan we nu?

"We zitten midden in een derde golf en er zijn al veel voorbereidingen getroffen met name in ziekenhuizen en zorginstellingen. Bij het bron- en contactonderzoek zien we duidelijk een stijging van besmettingen, die door de nieuwe varianten sneller plaatsvinden. We constateren dat mensen corona-moe worden en meer moeite hebben om zich aan de maatregelen te houden. Inmiddels is er een begin gemaakt met het afschalen van de maatregelen. Er worden pilots gedraaid met volle theaters om te beoordelen wat er gebeurt als bezoekers zich vooraf en achteraf laten testen. Het is allemaal nog in de onderzoeksfase. Voor mij is de belangrijkste conclusie dat we nooit meer van het virus af komen. Daar ben ik van overtuigd. Er zal een groep blijven die zich niet wil laten vaccineren en besmet kan raken met corona. We zullen dus altijd het testen en het bron- en contactonderzoek houden. Overigens zijn mensen ook steeds minder bereid zich bij de GGD te laten testen. Op het moment dat ze klachten hebben, bagatelliseren ze die, dat merk ik ook bij mezelf. Het is toch elke keer een drempel om de test te doen."

Hoe vaak heb jij je laten testen?

"Drie keer inmiddels, maar ik ben een hypochonder en word er kriegelig van. Met oud en nieuw hadden we de bureaus even op bezoek, keurig op anderhalve meter afstand. Later hoorden we dat de buurman positief was getest; dan denk ik gelijk dat ik ook koorts heb. Uiteindelijk testte ik negatief, maar die spanning tijdens het wachten op de uitslag gaat je niet in de koude kleren zitten."

Waarom komen we nooit meer van corona af?

"Omdat het virus muteert. We hebben een aantal virussen bijna weten uit te roeien, zoals mazelen en polio, maar dat blijft moeilijk. Het is ontzettend ingewikkeld om de juiste maatregelen te treffen om een virus helemaal kwijt te raken. Ik ben geen viroloog, maar ik zie wat er in korte tijd gebeurt met alle mutaties. Daarnaast is het ook de vraag of de vaccins die nu gegeven worden voor langere periode effectief zijn. Het zou zomaar kunnen dat we ieder jaar een prik nodig hebben tegen corona."

Er is een groep die niet gevaccineerd wil worden, die mensen mogen wellicht straks geen theater of restaurant in. Wat vind je daarvan?

"Het is de vraag of ik dit moet beantwoorden, het ligt politiek gevoelig. Persoonlijk ben ik van mening dat we ergens een moment moeten hebben dat de boel weer helemaal open kan. Daarvoor heb je een bepaalde vaccinatiegraad nodig. Ik krijg de laatste tijd folders in de

‘MIJN INSCHATTING IS DAT WE HET VACCINATIEPROGRAMMA 1 OKTOBER HEBBEN AFGEROND’

brievenbus over zogenaamde onwaarheden rond het virus. Maar wat daarin wordt beweerd klopt helemaal niet. Schijnbaar zijn er groeperingen die enorme weerstand hebben tegen wat er gaande is en die de overheid allerlei metaforen toebedelen. Het raakt me omdat ik weet dat we het virus eronder kunnen krijgen. Dat wordt tegengewerkt als mensen geloven wat ze lezen en zich niet laten vaccineren.”

Sommige mensen zijn bang voor het vaccin en willen weten wat de eventuele gevolgen kunnen zijn over tien jaar.

“Daar heb ik alle begrip voor. De een heeft van nature meer vertrouwen in dat soort zaken dan de ander. Er is altijd een groep die achterdochtig blijft. Als ik kijk naar het percentage van onze medewerkers dat gevaccineerd wil worden, is dat hoog. Bij het ambulancepersoneel is dat 95 procent. Ik begrijp dat men geen proefkonijn wil zijn, maar ik verwacht dat er aan het weigeren van de vaccinatie consequenties vastzitten. Het is lastig om in te schatten wat het uitsluiten van mensen precies zal gaan inhouden. Ik snap dat sommigen terughoudender zijn, maar het helpt als mensen vragen stellen zodat de juiste informatie kan worden afgegeven.”

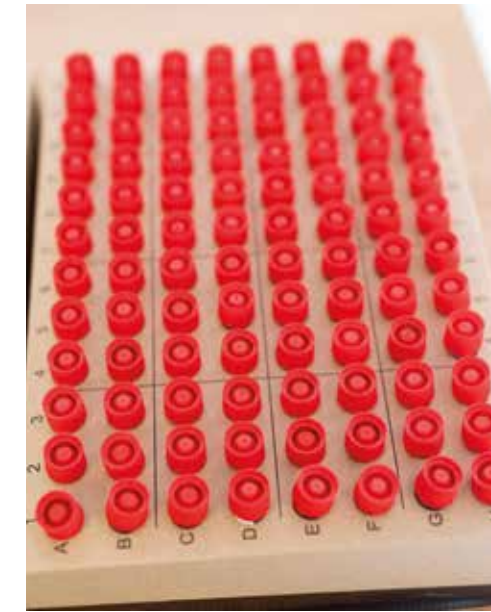
Hoe nu verder?

“We zetten het vaccinatieprogramma breed in. Op een grote locatie op Schiphol vaccineren we nu de eerste doelgroepen. Steeds meer vaccins worden goedgekeurd en we zullen meer locaties openen in Haarlem, Beverwijk en later in IJmuiden en Uitgeest. Mijn inschatting is dat we rond 1 oktober het vaccinatieprogramma hebben afgerond. Iedereen is dan in de gelegenheid gesteld om zich te laten vaccineren.”

Is er dan voldoende gevaccineerd om corona onder controle te hebben?

“Er wordt uitgegaan van een vaccinatiebereidheid van 75 procent, ik begrijp dat de bereidheid om te vaccineren erg hoog is. Het percentage om daadwerkelijk groepsimmuniteit te bereiken is ingewikkeld te bepalen, mede doordat velen al corona hebben gehad en een grote groep jongeren niet gevaccineerd zal worden. In het begin van de coronacrisis is erover gesproken om een deel van de bevolking ziek te laten worden. Al snel zagen we de impact van het virus en het effect daarvan op de zorginstellingen en de overbelaste ziekenhuizen waardoor er uitgestelde zorg ontstond. De zorg kan echt niet meer aan, het hoge aantal sterftegevallen nu is terug te voeren op de coronapandemie.

Ik merk dat jonge medewerkers bij ons die corona hebben gehad nog lang restverschijnselen hebben als vermoeidheid, concentratieproblemen en weinig tot geen reuk en smaak. Ik ben benieuwd wat de impact van corona op de lange termijn zal zijn. We zijn natuurlijk gericht op het hier en nu, maar straks zien we pas wat het totale effect van de pandemie is geweest. Het is ook nog steeds ongrijpbaar waarom de een ziek wordt en de ander niet. Kijk naar mijn buurman die positief test en zijn vrouw niet, dat snap je toch niet?”



Nederlanders lijken op het moment minder angstig en wellicht daardoor ook minder bereid om zich aan de maatregelen te houden.

“Ik merk dat men losser wordt en grotere weerstand heeft om zich aan de regels te houden, maar over het algemeen worden de maatregelen opgevolgd. Op zaterdagochtend bij de voetbalclub van mijn zoontje zie ik ouders te dicht op elkaar staan of elkaar een klap op de schouder geven. Dat kan eigenlijk niet. Ik heb een voorbeeldfunctie en vind dat ik meer rigide moet handelen. We houden inmiddels allemaal al meer afstand, maar het vraagt veel om dit vol te houden, het duurt al lang. We moeten de mensen steeds opnieuw de spookscenario's voorhouden om de noodzaak van de maatregelen aan te tonen. Die derde golf is echt realiteit. De impact is nog steeds niet te overzien, gezien het aantal besmettingen dat zo snel oploopt. Ik moet er niet aan denken dat hier straks net als in New York en Londen de ambulances rijndik voor het ziekenhuis staan.

Het lijkt me een vreselijk tijd voor jongeren nu. Je bent student en dan mag je niets, dat is zwaar demotiverend. Ik vind het sneu dat sommigen het niet meer trekken. Ze hielden zich aan de regels en we hadden corona net een beetje onder controle toen de nog besmettelijker eerste mutatie verscheen. Nu is er al sprake van een Braziliaanse, Zuid-Afrikaanse en een Japanse variant. Het leven gaat nooit meer worden

zoals het was. Zomaar een knuffel of een hand geven, is niet slim. Maar het wordt hopelijk niet meer zo erg als het was. Gelukkig is er nog steeds veel motivatie om op deze voet verder te gaan. Het is een mind set, de mentale belasting van wat we hebben meegemaakt blijft.”

Verliepen er wat jouw werk betreft bepaalde zaken niet goed in het afgelopen jaar?

“Waar we als GGD regelmatig mee te maken hebben, is een minister die ver voor de troepen uitloopt. Hij zet een verwachting neer in de samenleving waar de GGD in de uitvoering nog niet gereed voor is. Vorig jaar zomer bijvoorbeeld gaf de minister aan dat er massaal getest kon gaan worden en dat de GGD's er klaar voor waren, maar de testcapaciteit was er niet. Als je niet de middelen hebt om te testen doordat de labs die nog niet kunnen leveren, is het vervelend als de kritiek wel bij jou komt te liggen. De GGD zou het niet goed geregeld hebben. We zijn vaker slecht in het nieuws gekomen, zoals met de datadiefstal. Heel naar voor de betrokkenen natuurlijk, maar wij worden gelijk neergezet als onbetrouwbaar. Ook is er negatieve berichtgeving over testuitslagen die op zich laten wachten. De afspraak is binnen 48 uur, dat lukte in het begin vaak niet door de drukte. Inmiddels is de doorlooptijd veel korter en ontvangen mensen de uitslag eigenlijk altijd binnen 24 uur. Ik vind het begrijpelijk dat mensen boos worden, maar we proberen alles zo vlot mogelijk te laten verlopen. Die kritiek komt soms hard binnen. Ik vraag me wel eens af waarom ik dit werk nog doe. Elke dag zijn we bezig met bron- en contactonderzoek en ondertussen zie ik mensen die lak hebben aan de regels in het park dicht op elkaar staan. Over twee weken zijn dat de mensen die wij aan de telefoon hebben voor een testuitslag.”

En wat ging er goed dit jaar?

“Ik ben er heel trots op dat we er elke keer weer staan in deze crisis. Er bestaat een goede samenwerking binnen onze GGD, het coronateam krijgt ondersteuning van alle afdelingen. Het is heel bijzonder wat we hebben opgebouwd dankzij de inbreng van collega's. Ik zie een enorme drive bij onze mensen om hun werk goed te verrichten met loyaliteit aan de organisatie. Bijna alle Nederlanders willen er alles aan doen om het normale leven terug te krijgen en niet meer continu te hoeven nadenken over het besmettingsgevaar. Mensen zijn de coronapandemie zat; het enige dat helpt is het onder controle krijgen van het virus en daar zijn wij voor!” ★